

HØJESTERETS DOM

afsagt mandag den 29. maj 2017

Sag 70/2017

(2. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T1

(advokat Thorkild Høyer, beskikket),

T2

(advokat Jesper Storm Thygesen, beskikket)

og

T3

(advokat Thomas Smed, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Hillerød den 14. december 2015 og af Østre Landsrets 24. afdeling den 7. december 2016.

Procesbevillingsnævnet har den 16. marts 2017 meddelt begrænset tilladelse til anke til Højesteret, således at tilladelsen alene omfatter spørgsmålet om, hvorvidt T1, T2 og T3 med rette er dømt i sagens forhold 1 a (for alles vedkommende) og 1 b (T1 og T2), samt sanktionsfastsættelsen for alle tre.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Lene Pagter Kristensen, Jon Stokholm, Jens Peter Christensen, Oliver Talevski og Kurt Rasmussen.

Påstande

Dommen er anket af T1 og T2 med påstand om frifindelse i sagens forhold 1a og 1b, subsidiært formildelse.

Dommen er anket af T3 med påstand om frifindelse i sagens forhold 1a, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået skærpeelse.

Anbringender

T1, T2 og T3 har anført, at straffelovens § 262 a, stk. 1, ikke omfatter situationer, hvor der alene sker udnyttelse af en persons identitet, og hvor den udnyttede person ikke har deltaget i udførelsen af de strafbare handlinger eller har haft kendskab til disse handlinger.

Både efter FN-konventionen om grænseoverskridende kriminalitet vedrørende bekæmpelse af handel med mennesker, herunder særligt kvinder og børn, og efter EU-direktivet om menneskehandel, er det den udnyttede, der skal handle, for at der er tale om menneskehandel.

Straffelovens § 262 a blev i 2012 udvidet til at omfatte udnyttelse ved strafbare handlinger. Intet tyder imidlertid på, at det har været lovgivers hensigt at ændre på, at det fortsat er den udnyttede, der skal handle, for at der er tale om menneskehandel. Tværtimod indikerer Justitsministeriets bemærkninger i lovforslagets pkt. 4.1, at det også i relation til dette element af udnyttelse i bestemmelsen skal være den udnyttede, der foretager den strafbare handling, for at forholdet er omfattet af bestemmelsen. Et så bredt anvendelsesområde, som landsretten har tillagt bestemmelsen, har hverken støtte i lovens ordlyd eller forarbejder og er udtryk for en udvidende fortolkning af straffelovens § 262 a.

Det antages normalt, at der i strafferetten stilles strengere krav til lovhjemmel end på andre områder, jf. legalitetsprincippet, der kommer til udtryk i straffelovens § 1. En udvidende fortolkning af en straffelovsbestemmelse harmonerer ikke med legalitetsprincippet – i hvert fald ikke, hvis en sådan udvidende fortolkning ikke har klar støtte i lovens forarbejder.

Til støtte for den subsidiære påstand om formildelse gøres det gældende, at der ikke foreligger retspraksis angående normalstrafniveauet i en situation, hvor der er tale om udnyttelse ved strafbare handlinger efter straffelovens § 262 a, stk. 1.

Menneskehandel i form af udnyttelse til strafbare handlinger udgør et mindre indgreb i den personlige frihed end menneskehandel i form af udnyttelse til prostitution. Normalstrafniveauet for menneskehandel i form af udnyttelse til strafbare handlinger bør derfor være lavere end niveauet i sager angående prostitution, hvor normalstrafniveauet ifølge retspraksis ligger på ca. 2 års fængsel.

Der skal ved strafudmålingen tages hensyn til, at det er længe siden, at forholdene blev begået, og til de tiltaltes personlige forhold.

Anklagemyndigheden har anført, at landsretten med rette har anset forholdene for omfattet af straffelovens § 262 a om udnyttelse ved strafbare handlinger.

Bestemmelsen taler om udnyttelse ”ved ... strafbare handlinger” uden indskrænkning til alene at omfatte visse strafbare handlinger.

Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at der ved udnyttelse af ”strafbare handlinger” forstås udnyttelse af egentlige kriminelle aktiviteter, såsom butikstyveri, lommetyveri, indbrudstyveri, handel med narkotika og andre lignende handlinger, og bestemmelsen tager dermed bl.a. sigte på berigelseskriminalitet. Bestemmelsen omfatter således bl.a. tilfælde, hvor handlede personer systematisk tvinges til butiks- og lommetyveri, hvor udbyttet afleveres til en bagmand. Det fremgår bl.a. også, at bestemmelsen har til formål at sidestille menneskehandel, der sigter mod organiseret berigelseskriminalitet, med menneskehandel, der sigter mod andre former for udnyttelse. Forarbejdernes angivelse af strafbare handlinger er således ikke udtømmende, men alene eksempler på kriminelle aktiviteter.

Bestemmelsens ordlyd og forarbejder giver således ikke grundlag for at begrænse bestemmelsen til alene at omfatte udnyttelse ved visse strafbare handlinger, hvis betingelserne for menneskehandel i øvrigt er opfyldt.

Det er også i bedst overensstemmelse med formålet med og beskyttelsesinteressen bag bestemmelsen om menneskehandel, som er at beskytte mennesker mod at blive udnyttet på en nærmere angiven måde til bestemte formål. Det afgørende er således, at en person f.eks. er rekrutteret her til landet ved brug af de midler, som er nævnt i bestemmelsens stk. 1, nr. 1-5,

og at det sker med henblik på udnyttelse ved strafbare handlinger, uanset om den pågældende selv skal udføre de strafbare handlinger eller ej. I den foreliggende sag var de forurettedes tilstedeværelse her i landet således en integreret del af de tiltaltes ”forretningsmodel”, hvor de forurettede f.eks. ved fremmøde hos offentlige myndigheder fik cpr.nr., sygesikringsbevis og NemID, som herefter blev anvendt til den videre berigelseskriminalitet.

Straffene bør skærpes navnlig under hensyn til forbrydelsernes karakter og grovhed, herunder at der er tale om professionelt tilrettelagt, systematisk og organiseret kriminalitet med udnyttelse af et meget stort antal personer fra Rumænien, som er blevet bragt her til landet alene med henblik på udnyttelse ved bedragerier og databedragerier. Det må også indgå ved strafudmålingen, at der – hvis Højesteret dømmer i forhold 1 a og 1 b – er tale om menneskehandel for tre af de udnyttede personer.

Der må herudover bl.a. lægges vægt på, at T1 har haft en ledende rolle i kriminaliteten, og at T1 og T3 tillige er dømt for overtrædelse af straffelovens § 123 om vidnetrusler.

Supplerende retsgrundlag

I Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/36/EU af 5. april 2011 om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofrene herfor, og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2002/629/RIA hedder det bl.a.:

”(7) Dette direktiv anvender en integreret, holistisk og menneskerettighedsorienteret tilgang til bekæmpelsen af menneskehandel, ...

(11) For at imødegå den seneste udvikling i fænomenet menneskehandel indfører dette direktiv et videre begreb for, hvad der skal anses for menneskehandel, end i rammeafgørelse 2002/629/RIA og omfatter derfor flere former for udnyttelse. Inden for rammerne af dette direktiv bør tvangstiggeri anses for en form for tvangsarbejde eller tvangstjenester, jf. definitionen i ILO-konvention nr. 29 af 1930 om tvunget eller pligtmæssigt arbejde. Udnyttelse af tiggeri, herunder brug af en handlet, afhængig person til tiggeri, er derfor kun omfattet af definitionen af menneskehandel, når alle elementer i tvangsarbejde eller tvangstjenester foreligger. På baggrund af den relevante retspraksis bør gyldigheden af et eventuelt samtykke i at udføre dette arbejde eller levere disse ydelser vurderes i hvert enkelt tilfælde. Når der er tale om et barn, bør et samtykke imidlertid aldrig anses for gyldigt afgivet. »Udnyttelse af strafbare handlinger« bør forstås som udnyttelse af en person til bl.a. at begå lommetyveri, butikstyveri, narkotikahandel og andre lignende gerninger, der er strafbare og indebærer en økonomisk vinding. Definitionen omfatter også menneskehandel med henblik på fjernelse af organer, hvilket udgør en grov krænkelse af den menneskelige værdighed og den fysiske integritet, samt f.eks. andre

former for adfærd som ulovlig adoption eller tvangsægteskab, for så vidt de indeholder de væsentlige bestanddele i menneskehandel.

...

Artikel 2

Lovovertrædelser i forbindelse med menneskehandel

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at følgende forsætlige handlinger er strafbare:

Rekruttering, transport, overførelse, ydelse af husly til eller modtagelse af en person, herunder udveksling eller overdragelse af kontrol over de pågældende, ved trusler eller ved brug af magt eller andre former for tvang, ved bortførelse, ved bedrag, ved svig, ved misbrug af magt eller udnyttelse af en sårbar position eller ved, at der ydes eller modtages betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person, der har kontrol over en anden person, med henblik på udnyttelse.

2. En sårbar position betyder, en situation, hvor den pågældende ikke har noget reelt eller acceptabelt alternativ til at finde sig i misbruget.

3. Udnyttelse skal mindst omfatte udnyttelse af andres prostitution og andre former for seksuel udnyttelse, tvangsarbejde eller tvangstjenester, herunder tiggeri, slaveri og slaverilignende forhold, trældom samt udnyttelse af strafbare handlinger og fjernelse af organer.

...”

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen rejser spørgsmål om, hvorvidt forholdene 1 a og 1 b efter landsrettens bevisresultat er omfattet af straffelovens § 262 a om menneskehandel. Derudover skal der tages stilling til strafudmålingen.

Straffelovens § 262 a, stk. 1, omfatter nærmere beskrevne handlinger, som foretages med henblik på bl.a. ”udnyttelse af den pågældende ved ... strafbare handlinger”. Højesteret finder, at denne ordlyd må forstås således, at det ikke er et krav, at den udnyttede har deltaget i udførelsen af de strafbare handlinger eller har haft kendskab hertil. Bestemmelsens formål og forarbejder giver ikke grundlag for en anden forståelse.

Efter landsrettens bevisresultat tiltræder Højesteret herefter, at de tiltalte er dømt for menneskehandel efter straffelovens § 262 a.

Af de grunde, som landsretten har anført, finder Højesteret, at de idømte straffe er passende udmålt.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens dom.

T1 har været varetægtsfængslet in absentia siden den 12. januar 2017.

T2 har været varetægtsfængslet in absentia fra den 12. januar 2017 og overgik til afsoning den 22. februar 2017. Ved Højesterets kendelse af 10. april 2017 blev T2 varetægtsfængslet på ny.

T3 påbegyndte afsoning den 24. februar 2017 og blev varetægtsfængslet ved Højesterets kendelse af 10. april 2017.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

De tiltalte skal betale sagens omkostninger for Højesteret, herunder hver især salær til deres beskikkede forsvarer.